

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Карина ПУРИК,

*студентка навчальної групи 73бю
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут»*

Науковий керівник: *Голубов Артем, к.ю.н., с.н.с,
доцент кафедри права Національного
аерокосмічного університету ім. М. Є.
Жуковського «Харківський авіаційний інститут»*

Зміни, які відбулися внаслідок судової реформи, вимагають від правоохоронних органів швидкого, повного, а головне неупередженого досудового розслідування. Вирішення цих завдань обумовлює потребу в більш широкому застосовуванні у кримінальному провадженні спеціальних знань, якими володіють обізнані особи-спеціалісти та експерти.

Свого часу вчені у зміст поняття «спеціальні знання» вкладали різний зміст, зокрема під ними розуміли «знання, якими володіє обмежене коло спеціалістів, які мають відповідну професійну підготовку» (О. О. Ейсман) або «термін, що застосований у кримінальному процесуальному законодавстві в галузевому юридичному значенні для відмежування загальновідомих від професійних знань спеціалістів, які використовуються в необхідних випадках у ході розслідування злочинів» (В. К. Лисиченко). На мій погляд, наведені характеристики дещо неповно характеризують сутність і значення цього поняття, а тому вважаю, що вказані визначення можна взяти за основу під час формування поняття «спеціальні знання». З урахуванням цього варто підтримати науковців-юристів, які вважають, що спеціальні знання – сукупність теоретичних знань і практичних умінь і навичок у галузі науки, техніки, мистецтва чи ремесла, набутих у результаті фахової підготовки або професійного досвіду роботи, що використовуються з метою розслідування та попередження злочинів [1].

В доповіді розглянемо види та характеристику основних форм використання спеціальних знань у розслідуванні злочинів.

Відповідно до ст. 71 КПК України спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації та висновки під час досудового розслідування та судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

Виходячи з аналізу ст. 71 КПК України, спеціаліст у процесі проведення слідчих дій, надає безпосередню технічну допомогу шляхом фотографування, складання схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонам кримінального провадження. Така допомога може надаватися ним як під час досудового розслідування, так і під час судо-

вого розгляду. Іншою окремою формою участі спеціаліста у кримінальному провадженні слід вважати надання ним висновків з питань, що належать до сфери його знань, під час досудового розслідування кримінальних проступків (пункт 7 частина 4 ст.71 КПК).

Залучення спеціалістів до проведення слідчих дій є однією з найбільш поширених процесуальних форм використання спеціальних знань. Особи, які запрошують спеціаліста для розв'язання конкретного питання, повинні з'ясувати, чи має він відповідні спеціальні знання, чи не зацікавлений у результатах справи, а також перевірити наявність підстав, що виключають участь спеціаліста у цьому впровадженні. Участь спеціаліста підлягає повній, неухильній та точній фіксації у протоколі слідчої (розшукової) дії: вказується зміст його діяльності, застосовувані матеріально-технічні засоби й методи, результати їхнього застосування.

Важливою особливістю залучення спеціаліста у змагальному судочинстві – є те, що це саме право сторін кримінального провадження, а не процесуальний обов'язок. Саме вони вирішують це питання, керуючись при цьому своїми знаннями про обсяг та складність роботи під час проведення тієї чи іншої слідчої (розшукової) дії, а також про необхідність спеціальної допомоги у їх проведенні.

Іншою доволі ефективною процесуальною формою використання спеціальних знань у розслідуванні злочинів є призначення судової експертизи. Саме під час її проведення експертом здійснюється дослідження, що ґрунтується на основі його спеціальних знань об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини кримінального правопорушення.

Згідно зі ст. 69 КПК України експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України "Про судову експертизу" на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.

Тобто основною відмінністю цієї форми використання спеціальних знань у розслідуванні злочинів є самостійний характер дослідницької діяльності експерта. Це не може не сприяти неупередженості отриманих ним результатів.

В результаті проведених експертом досліджень він надає сторонам кримінального провадження висновок. Висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи. Варто погодитися із Ю. Пілюковим, що сутність проведення експертизи полягає в тому, що органи досудового розслідування й суду встановлюють фактичні дані, які неможливо встановити іншим шляхом і які мають суттєве значення для кримінального провадження [3].

Отже, можна дійти висновку, що використання спеціальних знань під час досудового розслідування забезпечує його швидкість та повноту проведення, всебічність та неупередженість процесу збирання доказів. Саме тому практично кожен випадок розслідування кримінальних правопорушень

має проходити за умови використання спеціальних знань, тобто залучення спеціалістів чи судових експертів. При цьому важливо виважено підходити до вибору спеціаліста та експертної установи, дотримуватися процесуального порядку залучення спеціаліста та експерта, оформлення їх участі у кримінальному провадженні, а також неупереджено підходити до оцінки наданих ними консультацій та висновків.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [К. О. Чаплинський, О. В. Лускатов, І. В. Пиріг, В. М. Плетенець, Ю. А. Чаплинська]. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України: кодекс від 13.04.2012, редакція від 14.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Пілюков Ю. Використання спеціальних знань у кримінальних провадженнях. Актуальні проблеми правознавства. 4 (20)/2019. С. 240-245.